

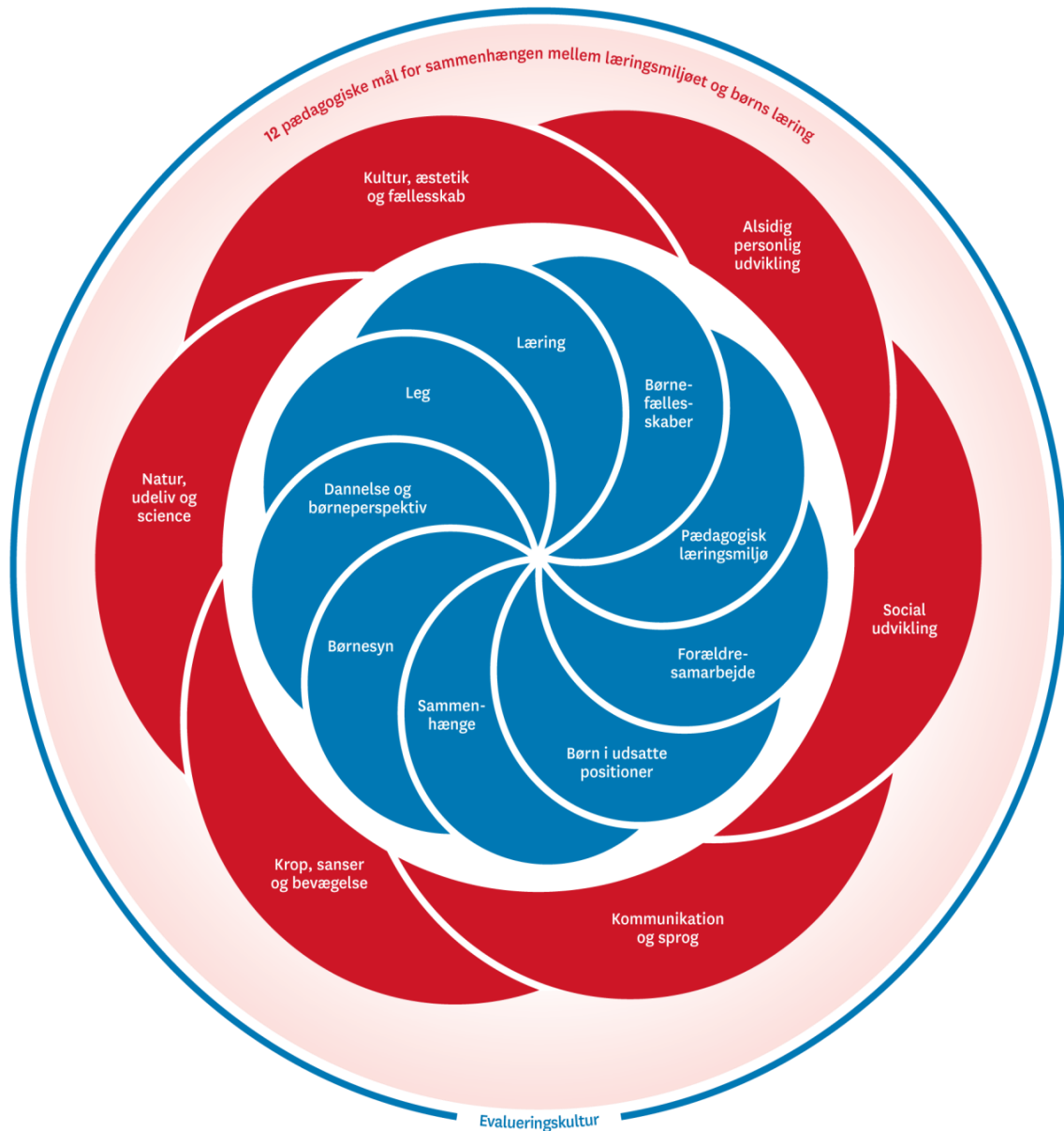

Pædagogisk læreplan for Sct. Georg Gårdens Vuggestue

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er

udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

“Vi leger så benene vokser!”

Sct. Georgs Gårdens Vuggestue er en selvejende vuggestue med 41 børn, 0-2 år, fordelt i to teams. Selvom vi arbejder i to teams har vi fokus på at vi er Et Hus med den samme pædagogiske tilgang.

Sct. Georgs Gården ligger i Søllerød helt op ad skoven og har Ravneholm Skovbørnehave og Ravnholm skole som nærmeste naboer.

I Sct. Georgs Gården vægter vi naturen højt, og vi har Friluftsrådets “Grønne Spirer“-certificering.

Vi tror på, at små børn lærer gennem kroppen og sanserne ved at være aktive og nysgerrige, og netop derfor er naturen enestående for børn at lege og færdes i.

Sund mad og masser af energi får vi fra vores eget køkken, der har det Økologiske Spisemærke i guld. Vi bestræber os på at købe årstidens frugt/grønt og lave alt mad fra bunden, fx bager vi vores eget rugbrød.

Vores køkken og vores måltider er en stor del af pædagogikken i vuggestuen. Vi er nysgerrige på at smage nyt og vise børn, at mad kan tilberedes og spises på forskellige måder, fx kan en pære både spises helt, eller skåret ud i både. Mad, smag og stemning hænger unægteligt sammen. Til daglig spiser vi i små grupper på stuerne eller på legepladserne, eller vi har madpakker med på tur.

Når vi ikke er ude i naturen, bruger vi vores kroppe i leg i hele huset. Her kan vi tumle, trille, kravle og hoppe lige så meget, som vi vil.

Det betyder for os, at man må hvad man kan, bare det ikke går ud over andre, fx kravle op på en høj radiatorskjuler. Både børn og voksne er fysisk aktive, nysgerrige og har det sjovt sammen. Legen og samspillet, der opstår i de små og store fællesskaber, er i fokus, og vi ser, at børnene vokser og udvikler sig i takt hermed.

Pædagogisk læreplan

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

---

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Som børn og forældre vil I opleve imødekommende og engagerede voksne, der er aktive og deltager i børnenes leg. De voksne er ikke autoritære i deres samspil og kommunikation med børnene, men har en åben og nysgerrig tilgang til barnet og dets univers.

I Sct. Georgs Gårdens Vuggestue har vi haft begreberne 'børneperspektiv' og 'moderne børnesyn' som indsatsområder siden 2020. Vi har nu et grundlæggende 'moderne børnesyn' Den definition som vi har valgt for 'det moderne børnesyn' er: **Vi er ligeværdige om end ikke jævnbyrdige.**

I 2024 fortsætter vi med at have fokus på "børneperspektiv". Det lyder måske enkelt at se perspektiver i børnehøjde, men det er det ikke. At prøve at sætte sig ind i hvorfor det giver mening for et lille barn at slå et andet barn i hovedet med en skovl kræver meget viden og mange 'redskaber'.

Det fortsatte fokus på 'børns perspektiver' har ført frem til at vi er begyndt at arbejde med 'selvregulering'. Kort beskrevet går 'selvregulering' ud på at barnet er i stand til at regulere sin egen frustration, smerte, træthed i hverdagen og i konfliktsituationer.

Eksempel: To drenge, Bertram og August, på to år står og leger med biler. Bertram tager pludselig Augusts bil, hvorefter legen går i stå, og August slår ud efter sin ven Bertram.

Slå skal man ikke. Det er en handling, som ikke er acceptabel, men det er en naturlig forsvarsmekanisme, som barnet trækker på, når det står i pressede situationer, selv hvis begge børn har udviklet verbalsprog, er hjernens udvikling ikke så langt fremme at de kan løse den med dialog.

August befinder sig i en presset situation, som to årig er han stadig impulsstyret, så selvom han i måske i en anden situation godt ved at det er forkert at slå, magter han ikke at regulere sig selv i denne.

En pædagog med et gammelt syn på børn vil se på handlingen "at slå" og sige, "stop med at slå" eller ligefrem skælde ud. En pædagog med et moderne børnesyn vil se på barnets intention; drengen er i en presset situation, og han forsvarer sig derfor ved at slå. Han prøver egentlig bare at få sin bil tilbage.

I Sct. Georgs Gården ser den voksne situationen fra et børneperspektiv og siger: "Hov, der tog Bertram din bil. Jeg kan se, at du blev vred. Du skal sige stop og holde fast i bilen. Kom, nu hjælper jeg dig med at få bilen tilbage", og til August: "Hvorfor tog du Bertrams bil, er det fordi du gerne vil lege med ham? Eller "Jeg ved godt at du elsker brandbiler, ligesom Bertrams, kom så finder vi en brandbil til dig, så kan I slukke ildebrand sammen.

Her bliver begge børn set og forstået, og de får præsenteret en strategi, der kan bruges næste gang en lignende situation opstår.

I løbet af dagen tilbydes forskellige rammer for leg, læring og fællesskaber. Nogle gange vil det være barnet, der går forrest i legen. Fx en morgen hvor Olivia tager initiativ til en leg, hun vil lege, at en voksen og nogle venner skal sove. Alle skal puttes, have børstet tænder, læst historie og sunget godnat sang for - sådan som det sker derhjemme Den voksne leger med og understøtter legen ved børste tænder etc. og dermed viser de andre børn, hvad Olivia gerne vil have dem til og siger til dem: "Kom og læg jer! Olivia putter jer". Med den voksnes understøttelse kan Olivia putte alle.

Sådanne lege inspirerer ofte de andre børn til også at ville være den, der putter. Det kan skabe konflikter blandt børnene. Den voksne kan understøtte og anerkende børnenes interesser og fællesskab ved at opfordre til, at de skiftes til at være 'putteren' samt, at de andre roller bliver delt ud til flere børn. Nogen kan fx læse eller synge i stedet for at putte dyne på.

Andre gange i løbet af dagen, går børn og voksne ved siden af hinanden og udvikler legen i fællesskab. Det kan være i skoven, hvor et barn finder en pind og siger, at han fanger slanger med den. Den voksne griber bolden og går med på legen, og pludselig leger alle børn slangejægere og undersøger skovbunden med pindene. Undervejs finder de fx en snegl, en hestepære og en død mus, der nysgerrigt snakkes om og undersøges.

Ole og Ida leger hospital. De er selv kravlet op på bænken hvor kassen med de blå futter står. De tager futterne på hovedet, det er en "hospitals hat" siger de, de tager dem også på fødderne og lægger resten i en stor gå-vogn. De går frem og tilbage på gangen og leger at de er læger og skal arbejde! En voksen står i periferien og er klar til at række ud, hvis børnene kalder. Lidt senere kalder de på en voksen, fordi de gerne vil fortælle hvad de laver/leger. Senere guider den voksne da der opstår en konflikt i forhold til hvordan futterne skal ligge i gå-vognen. Den voksne giver et par tips, hvordan kan futterne ligge i en gå-vogn, inden konflikten eskaleres. Legen fortsætter indtil Ida bliver hentet af sin mor.

I Sct. Georgs Gårdens vuggestue arbejder vi året rundt dagligt med læreplanstemaerne 'alsidig personlig udvikling', 'social udvikling' og 'sprog og kommunikation'. Vi gør det i leg, i overgange og i rutiner. Derfor har vi valgt at bruge læreplanstemaerne Science; Krop, sanser og bevægelse og Kultur, æstetik og fællesskab som udgangspunkter for det 'fælles 3.' i vores planlagte aktiviteter og lege. Vi har således valgt at arbejde med disse temaer en måned ad gangen gennem hele året.

Det kan fx være et Science projekt med titlen, "Mig og mine venner på eksperimenterer". Her bruger de voksne naturen som læringsramme: Sten falder til bunds i søen, blade flyder ovenpå, vand løber ned af (i vores nedløbsrør) snegle kan svømme, olie og vand kan ikke blandes som sand og vand, vand bliver til is og is bliver til vand.

De voksne planlægger og gennemfører aktiviteter i mindre børnegrupper i løbet af formiddagen. Her er det den voksne, der går forrest og har en plan og et formål med aktiviteten. Legen er dog stadig i fokus, og aktiviteterne er derfor tilrettelagt således, at det er fællesskabet og nysgerrigheden, som er målet med aktiviteten frem for et eventuelt produkt eller en konkret læring.

I samspillet vil den voksne altså positionere sig således, at hun/han understøtter fællesskabet og det enkelte barns udvikling.

Et eksempel på dette kan være en planlagt aktivitet på legepladsen, hvor der skal vendes træstubbe og findes bænkebidere. Fire piger på to år, er parate og ivrige, og de bliver hver især udstyret med et lille terrarium. Hurtigt vendes den første stub, og der er bænkebidere alle vegne. Ivrigt putter tre af pigerne bænkebidere ned i deres terrarium. En pige står trukket tilbage og kigger. Pædagogen spørger pigen, om hun vil tættere på. Pigen ryster på hovedet, og pædagogen respekterer dette, men holder samtidigt øje med pigen. Pigens øjne følger med i de andres leg, og hendes kropssprog viser, at hun er nysgerrig på de andre piger. Pædagogen henvender sig igen til pigen, "Kunne du tænke dig at få en bænkebidere op i dit terrarium?". Pigen svarer ikke, men hendes øjne siger "ja".

Den voksne inddrager de andre børn i kommunikationen med pigen og spørger: "Kunne I ikke hjælpe Eva med at samle bænkebidere?", Og det gør de så. Bagefter cykler alle pigerne rundt sammen på legepladsen med deres terrarium balancerende på styret.

Pædagogen aflæser og afstemmer, hvordan barnet har det, og opmuntrer hende uden at presse for meget på. Hun får inkluderet pigen i aktiviteten ved at inddrage de andre piger.

Begrebet 'dannelse' betegner de processer, et barn indgår i, når det tilegner sig viden, holdninger og kunnen.

Barnets dannelsesproces bygger oven på almindelige socialiseringsprocesser, hvor barnet tilegner sig og adapterer fællesskabets normer og værdier og opbygger et indre styret værdisæt, som det har med sig og vælger at handle ud fra. Altså kommer det indre styrede værdisæt til udtryk i barnets måde at forholde sig til omverdenen på.

Teoretisk set sker dannelse i en vekselvirkning mellem tilstanden passiv/modtagende, hvor barnet ser, opdager, mærker, lærer nyt og tilstanden aktiv/kritisk, hvor barnet aktivt forholder sig, øver sig og prøver holdninger og kunnen af i forhold til omverdenen.

Læringsmiljøerne i vuggestuen bidrager hele dagen igennem til det enkelte barns dannelsesproces. For at sikre, at læringsmiljøerne tilbyder denne vekselvirkning, arbejder vi med at give vuggestuebarnet medbestemmelse, medansvar og følelsen af at være værdifuld for fællesskabet.

Legen er helt essentiel for barnets dannelsesproces, da legen netop fungerer som en øvelsesbane for at kunne forholde sig til omverdenen og samtidig indgå i fællesskaber.

Pædagogisk læringsmiljø

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

I Sct. Georgs Gården betragter vi alle aktiviteter, lege og rutiner som en del af det samlede pædagogiske læringsmiljø. Den enkelte voksne betragtes som et læringsmiljø i sig selv, da relationen og samspillet mellem barnet og den voksne er af altafgørende betydning for kvaliteten af barnets trivsel, læring og udvikling. I den forbindelse er vi opmærksomme på vores egen virkning, den stemning vi spreder, og på at gribe de mange små øjeblikke, vi har med hvert enkelt barn og børnegruppe.

Dagen i vuggestuen er organiseret således, at der gennem hele dagen tilbydes forskellige former og muligheder for leg, aktiviteter og fællesskaber. Legen og den legende tilgang til aktiviteterne er omdrejningspunktet for dagen i vuggestuen. Morgener og eftermiddage er de voksne nærværende og har organiseret sig i forskellige legemiljøer, hvor de understøtter relationer, leg og igangsætter spontane eller voksenstyrede lege. Det kan fx være leg med bolde, hvilket er en aktivitet, der hurtigt kan opstå et fællesskab og samspil omkring.

Om formiddagen er vi i små grupper i organiserede læringsmiljøer, der er udarbejdet ud fra de tema-baserede projektperioder, der udspringer af de seks læreplanstemaer. Projektperioderne kan ses i institutionens årshjul, der er den røde tråd i husets planlagte vokseninitierede læringsmiljøer.

I 2024 bryder vi de små faste grupper op en dag om ugen. Det gør vi for at styrke de større fællesskaber mellem de yngre børn i det ene team og de ældre børn i det andet team.

Den daglige samling er et konkret eksempel på et læringsmiljø, som bidrager med viden, udveksling af holdninger til fx sange, begyndende demokrati og det at selv kunne formidle et eventyr.

Følgende er et eksempel på en sådan samling: 14 børn i alderen to til tre år og tre voksne holder samling. Den voksne har fundet kurvene frem med sange, trolde og De tre Bukke Bruse. Efter velkomstsangen peger en dreng på trolde og siger, at han vil synge "Oppe i Norge". En anden peger på Bukkebruse. "Det er gode valg", siger den voksne. "Jeg tror, vi starter med trolde." Trolde findes frem, og der synges "Oppe i Norge".

Pædagogen husker, at det andet barns valg var eventyret om Bukkebruse. Eventyret er blevet fortalt så mange gange før, at pædagogen spørger drengen, om han vil pakke eventyret ud af kufferten og begynde på fortællingen. Drengen begynder, og pædagogen understøtter handlingen med små indspark og involverer de øvrige, lyttende børn med "trip trap trip trap".

Måltidet og rutinen omkring et måltid er også et læringsmiljø:

Sanser, stemning, fællesskab, motorik, dannelse, sprog og kulturelle værdier indgår alle i måltidet som læringsmiljø.

Børnene spiser i små grupper på fire til seks børn. Den voksne indbyder til, at børnene rækker hinanden skåle, kander og frugt eller lignende. Det betyder, at børnene bliver opmærksomme på hinanden, lærer hinandens navne at kende og lærer at vente. Eksempelvis giver nogle af børnene sig til at hælde vand fra kop til kande og tilbage igen, andre hælder udenfor og får en hagesmæk til at tørre op, etc.

Fællesskabet og erfaringen med måltidet er en hyggelig stund, hvor den voksne er opmærksom på at aflæse børnene, hvad de kigger på, hvad de peger på, hvem de griner med, om de skubber

tallerkenen væk, etc. Børnene smager på maden og finder ud af, hvad de kan lide og ikke kan lide. Det hele foregår i børnenes tempo, og den voksne understøtter deres oplevelser og erfaringer ved at italesætte deres følelser og handlinger fx ved at sige, "Uh det kunne du ikke lide?", og samtidig spejle barnets ansigtsudtryk ved at vrænge ansigt og snerpe med munden.

Samarbejde med forældre om børns læring

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Et godt forældresamarbejde starter med, at forældrene kender rammen for vuggestuens fællesskab, pædagogiske overvejelser og værdier, strukturer og forventninger. Derfor holder vi velkomstmøde inden barnets start, så vi ved, at alle nye forældre har en viden om barnets hverdag i vuggestuen, og vi har fået forventningsafstemt de store linjer i samarbejdet.

Vi vægter den gode start og opbygning af tillid mellem forældre og personale højt. Vi har erfaret, at det giver det bedste samarbejde på den lange bane, hvis der senere hen skulle opstå ting, der er svære at tale om.

Overordnet kan vores forældresamarbejde beskrives ud fra fire tilgange; information, uformel dialog, formel dialog og ikke mindst involvering. Den uformelle daglige dialog vedrørende barnets trivsel, udvikling og læring sker ved aflevering og afhentning i vuggestuen. Her opbygges særligt den tætte relation og tillid mellem forældre og personale. Denne relation ser vi som kronjuvelen i samarbejdet mellem vuggestuen og hjemmet.

Den formelle dialog består af de årlige udviklings- og trivselssamtaler, hvor vi bruger dialogværktøjet 'Hjernen og Hjertet'. Har et barn brug for ekstra støtte og indsats, afholder vi oftere samtaler og kobler eksempelvis en ekstern faglig rådgiver logopæd., fysioterapeut, ergoterapeut eller PPR (pædagogisk, psykologisk rådgivning) i samarbejdet.

Til information bruger vi Aula, hvor der publiceres nyhedsbreve fra lederen og opslag om alt fra større pædagogiske projekter til information om sygdom. På daglig basis publiceres billeder med tekst, som personale og børn og ikke mindst forældre og børn kan tale ud fra.

Vi involverer forældregruppen i institutionens fællesskab og pædagogik gennem forældremøder og arrangementer. Forældrebestyrelsen er engageret og involveret i institutionens udvikling og børnenes fællesskab og trivsel.

Børn i udsatte positioner

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Børn kan af forskellige årsager være i en udsat position i en kortere eller længere periode af deres liv, og de har derfor brug for at få særlig opmærksomhed i de fællesskaber, de gerne skal være en del af i en institution. Det gode forældresamarbejde og samarbejdet omkring barnet bliver her en vigtig del af det pædagogiske læringsmiljø.

Uanset om vi står med et barn med store motoriske udfordringer, et for tidligt født barn eller et barn, hvis adfærd påvirker dets legerelationer i en grad, der viser tegn på eksklusion, mener vi, at det er altafgørende for barnet i sin udsatte position at have nærværende voksen ved sin side. Det vil sige, at relationen mellem barn/voksen skal være stærk og tryk.

Det betyder, at vi møder børn i udsatte positioner positivt, forsøger at aflæse barnets intentioner og afstemmer vores sprog og handlinger, så det motiverer barnet til at deltage i fællesskaberne. Det betyder nogle gange, at barnet skal øve sig gentagne gange for at opleve at mestre noget og derfor trives bedst i mindre grupper af børn.

Et eksempel: En toårig pige er meget sensitiv overfor lyde, larm, berøring og ukontrollerede bevægelser. Pigen reagerer voldsomt med gråd i sådanne situationer og vælger derfor ofte at trække sig fra fællesskabet. Pigen gør modstand mod at deltage i leg og spontane aktiviteter, da det er for utrygt og uoverskueligt for hende at være i relationen til de andre børn, som larmer og tumler ind i hende. Barnet er godt i gang med at sætte sig selv udenfor fællesskabet, og hvis den voksne ikke er opmærksom og hjælper barnet, kan det få konsekvenser for barnets videre udvikling.

I eksemplet med pigen blev der efterfølgende lavet en handleplan for, hvordan den voksne kunne arbejde med barnets sanseintegration ved massage og aktiviteter, der stimulerer følesansen, det var medvirkende til at pigen trivedes bedre i sin gruppe.

Et andet eksempel kan være søvnmangel. Hvis et barn får for lidt søvn hjemme og i institutionen, har det ikke overskud til at deltage i de mange lege og rutiner, der følger med en dag i vuggestue.

Her laver vi en indsats sammen med forældrene, der får barnet ind i en god søvnrhythme, så det kan trives.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Ravnholms skolegård er et yndet udflugtsmål på vej til eller fra skoven. Der er mange ting i skolegården, børnene synes er sjove at lege med, både på asfalten og i stativerne. Vi er velkomne når som helst, også når det er frikvarter, og alle de ældre søskende og deres venner løber rundt.

Vi har en fast ordning med Rudersdals bibliotek, hvor vi i samarbejde med en børnebibliotekar får bogkasser leveret med alderssvarende litteratur.

Vi besøger Holte Bibliotek. Vi låner bøger, som vi tager med hjem i institutionen og deltager i flere af de gratis tilbud, biblioteket arrangerer for daginstitutionerne.

Reprisen, Holtes lokale biograf, er et magisk univers for os. Alene den store sal, det enorme bordeaux scenetæppe, de dybe stole, de fantastiske små lamper ude i siderne og de to store lysekroner oppe foran lærredet imponerer os, når vi er på besøg.

Vi bruger busser eller vores to el-cykler til at køre til forskellige legepladser, Grisen, Holte havn, Mølleåen og Frilandsmuseet.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi leger så benene vokser, og det kan ses i børnemiljøet.

De fysiske rum samt legepladserne er indrettet således, at børn kan og må lege **overalt**. Både inde og ude skal der være plads til forskellige typer af leg og muligheder for fordybelse og til at tage bestemte slags legetøj med rundt, fx dukker.

Legetøj, bøger, cykler, etc. står, så børnene kan se, hvad de kan/vil lege med og selv tage det frem.

Alle rum og husets lange gang er indrettet i børnehøjde, fx er der billeder og legemiljøer på væggene, så børnene bliver mødt af farver og visuelle indtryk, der understøtter deres leg og fantasi. Vi har tænkt meget over, at indretningen skal passe til pædagogikken i rutinerne, fx er garderoben indrettet således, at børnene selv kan nå deres tøj.

Det psykiske børnemiljø handler for os om, at det enkelte barn bliver set og mødt på dets udviklingstrin. Det betyder, at der skal være plads til forskelligheder og individuelle behov. Et eksempel er, at det er nemt og praktisk i et voksenperspektiv ikke at måtte have legetøj med op til bordet eller med til samling. I et børneperspektiv giver det god mening, at have en dukke med til samling eller et tog med op til frokostbordet. Dukken skaber måske tryghed for barnet under en samling, og toget kan være bindeled til at kunne fortsætte en leg bagefter.

Når de voksne hjælper, guider og støtter børnene i at aflæse hinanden og sige fra over for ting, de ikke har lyst til, er det bevidste handlinger for at opbygge et sundt psykisk børnemiljø, hvor børnene lærer at respektere hinandens og deres egne grænser via selvregulering.

Et eks kan være: En større pige, der ivrigt skubber et mindre barn på gyngen. Barnet på gyngen begynder at vise tegn på ubehag, og den voksne siger derfor: *"Hov kan du ikke lide det mere?"*, hvorefter barnet svarer "nej" med øjnene. Til den store pige siger pædagogen, *"Se, hun kan ikke lide det så vildt, du kan gyngte hende forsigtigere"*, samtidig med, at hun hjælper med at stoppe farten på gyngen.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Sct. Georgs Gården gør vi os mange tanker omkring, hvordan vores pædagogiske læringsmiljøer kan understøtte barnets alsidige, personlige udvikling.

En helt afgørende ting er, at barnet bliver set og mødt af nærværende voksne. For at sikre mere tid til nærvær, og bedre muligheder for fordybelse i relationerne barn/voksen og barn/barn, arbejder vi med struktur og organisering.

Hver formiddag er børnene inddelt i faste grupper af fire til fem børn og en voksen, som laver lege og aktiviteter sammen. I den lille gruppe har børnene i meget høj grad mulighed for at blive medinddraget og medskabere af legene, og den voksne har god mulighed for at planlægge en meningsfyldt aktivitet samt målrette tilgang og pædagogik til de enkelte børn.

Om morgenen og om eftermiddagen er børnene sammen på kryds og tværs af alder og grupper. Personalet organiserer sig sådan, at de skaber gode forudsætninger for at motivere barnet i leg og dets samspil med andre, mens de stadig står klar til at imødekomme konflikter. PERSONALET ER NYSGERRIGE PÅ ALLE BØRN OG KENDER ALLE BØRN

Følgende er et eksempel fra den børneinitierede (taget på barnets initiativ), spontane leg om morgenen:

En voksen sidder på gulvet i madrashjørnet med et enkelt barn, Viktor, ved siden af sig. Viktor er lige kommet og skal lige tøj på, før han har lyst til at lege.

Valdemar stiller sig foran Viktor med to store gummiringe i hænderne. *"Vil du lege med Viktor?"*, spørger den voksne. *"Ja"* nikker Valdemar. *"Viktor er ikke helt klar til at lege endnu"*, svarer den voksne. Valdemar begynder at hive i madrassen, og den voksne spørger, om han bygger en motorikbane. Valdemar svarer ikke, men begynder begejstret at hente ting og stille dem op som en forhindringsbane. Den voksne italesætter, hjælper og motiverer Valdemar ved at sige: *"Smart med taburetten før madrassen, så kan I hoppe ned. Vil I ikke have tunnelen helt hen, så kan I bedre krybe ind."*

Viktor sidder stadig og ser på. Den voksne kigger ofte hen på Viktor og spørger ham: *"Kan du se en sjov bane Valdemar bygger? Den ser svær ud. Man skal først kravle helt op på taburetten. Hoppe ned og så igennem tunnelen."* Hun forventer ikke et svar, da hun stadig godt ved, at han ikke er klar til leg endnu.

Valdemar er fortsat optaget med at bygge banen, og Viktor begynder langsomt at røre på sig. Pludselig rejser han sig op og henter en stor Bobbles og kigger på den voksne.

Den voksne ser det og spørger, *"Skal jeg hjælpe dig med at finde et sted til den."* "Ja" nikker Viktor. Valdemar stopper op, og den voksne henvender sig til ham: *"Viktor har fundet den her store Bobbles hvor kan vi finde plads til den på banen?"* Valdemar anviser et sted, og sammen får drengene bakset den store Bobbles på plads. Kort efter begynder Viktor at prøve banen, imens den voksne begejstret ser på og understøtter legen, så der ikke opstår konflikter, når drengene i deres iver skal overhale hinanden.

Social udvikling

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Barnets sociale udvikling er påvirket af de fællesskaber, det indgår i, den indflydelse barnet har, og hvordan barnet bliver mødt af andre og oplever at høre til.

Det vil sige, at det er gennem relationer til andre, at barnet udvikler sig socialt og udvikler sociale kompetencer.

Læringsmiljøet her i vuggestuen har derfor fokus på at opbygge relationer til voksne samt til andre børn.

Vores organisering af børnene i mindre grupper - i løbet af så store dele af dagen som muligt - understøtter små fællesskaber og skaber mulighed for, at det enkelte barn kan få forskellige positioneringer i relationen til andre i henholdsvis det store og lille fællesskab.

Leg fremmer sociale kompetencer og kan ses som en lang øve bane, hvor barnet har mulighed for at forhandle, indgå kompromisser og løse konflikter.

For vuggestuebarnet handler det i første omgang om at lære at udtrykke sig følelsesmæssigt, håndtere følelser og langsomt begynde at kunne sætte sig ind i andres følelser og udvikle empati.

Senere hen handler det om at lære at mestre hvordan man knytter relationer, giver og modtager legeinvitationer, aflæser hinandens intentioner og responderer hensigtsmæssigt.

Et eksempel er, når et barn falder og slår sig og højtlydt udtrykker forskrækkelse og smerte. Så reagerer de andre børn med nysgerrighed. Nogle børn sætter måske ord på og siger "av" som udtryk for forståelse af det andet barns følelse. Andre børn begynder måske at æ sin ven på håret eller hente en sut som udtryk for empati.

Når barnet er ca. 10 måneder til mellem halvandet og to år, har det endnu kun få ord, og når barnet, i ca. toårsalderen og op, udvikler et verbalt sprog, skal det kobles til barnets sociale strategier og handlinger i fælleskabet. Dette kan især for vuggestuebarnet være svært i pressede situationer samt konflikter. Nogle børn bliver så pressede, at de i afmagt skubber, bider, niver, river eller slår. Dette er ikke ond vilje, men et udtryk for, at barnet er kommet til kort i sine sociale strategier og i den pressede situation ikke kan omsætte sine kompetencer til hensigtsmæssig adfærd i sociale sammenhænge.

Det lille barn skal gå fra at kunne stille sig ved siden af andre børn og bruge eksempelvis øjenkontakt og en gestus som at række en bil frem som invitation til leg og samspil med andre til at

kunne sige, *"Hej, skal vi lege?"*, og afvente et svar og i den sammenhæng evt. kunne håndtere et afslag.

For at understøtte barnets sociale udvikling og kompetencer har vi fokus på, at den voksne er til stede og nærværende i legen og kan guide og hjælpe barnet med at navigere på den sociale øvelsesbane, som legen er.

Den voksne bevæger sig i relationen til barnet/børnegruppen og går foran, bagved og ved siden af for bevidst og målrettet at kunne understøtte barnet i sin sociale udvikling.

Et eksempel kan være tre børn, der er optaget af at danse til høj musik. Den voksne danser også samtidig med, at hun observerer, hvad der sker rundt om hende. Hun positionerer sig "bagved" og følger børnenes initiativer og dansen.

To af børnene aflæser hinandens kropssprog og tager hinanden i hænderne og hopper rundt. Det tredje barn, en pige, synes, det ser skægt ud og prøver at komme ind i legen.

Børnene ser det ikke, og pigen hiver nu fat i det ene barns bluse for at markere, at hun også vil være med. Barnet græder over at være blevet hevet i blusen, og dansen stopper. Den voksne hjælper børnene ved at sætte ord på, at pigens intention ved at hive i blusen var at være med i dansen, og hvorfor det andet barn græder.

Den voksne guider børnene til andre handlinger fx, *"Kan du sige stop når nogen hiver dig i trøjen?"*.

Den voksne viser, hvordan dansen kan fortsætte ved, at de alle tre holder hinanden i hænder, og den voksne deltager i rundkredsen. Det vil sige, den voksne skifter position fra, at hun i begyndelsen gik bagved og observerede til nu at gå foran ved at italesættelse børnenes intentioner og følelser og ved at vise, hvordan flere kan holde i hænder sammen.

Kommunikation og sprog

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vores fysiske læringsmiljø understøtter børns sproglige udvikling ved, at vi har bøger i børnehøjde over det hele, også udenfor. Vi har også to glasbogskabe, hvor børnene kan vælge fra (og lege borte tit tit) Forældre er velkomne til at låne disse bøger med hjem, det giver en ekstra kobling mellem os og hjemmet. Bogskabene indeholder også sprogkufferter med vejledning, forældre er også velkomne til dem.

Vores vægge er udsmykket med billeddokumentation, som børn/voksne, børn/forældre og børn/børn kan tale om.

Billeder er rigtig gode til små børn, der ikke har så meget sprog, fordi de kan pege, mens de voksne sætter ord på. Fx sige: *"Ja, jeg kan se, du har været i skoven. Hvad har du fundet?"* Barnet peger på billedet igen. *"Må jeg se,"* siger den voksne. *"Er det en regnorm?"* Barnet smiler og peger videre. *"Og en pind?"*, siger den voksne etc.

Til samling synges der sange, rim, remser eller fortælles små eventyr afhængigt af børnenes alder.

Vi bruger altid billeder, hånddukker eller lignende til at visualisere sange, remser eller eventyr således, at ord og ting kobles til børnenes forståelse.

Et eksempel er en lille kuffert med dyr. Børnene skiftes til at trække et dyr fra kufferten, og så synges der om det.

Bøger med fortællinger som "Løvejagten" og sange som "Tre Små Aber" folder vi ud i lege og aktiviteter. Fx når vi går på løvejagt i skoven eller på legepladserne. Vi finder en pind, og så har vi vores skyder med.

Krokodillen fra sangen om de tre små aber spøger ofte, da den både er spændende og super farlig. Så leger vi krokodiller og forskrækker hinanden. På den måde bruges samlingen og legen til at knytte ord, følelser og handlinger til barnets sprogforståelse.

Den voksne er barnets vigtigste læringsmiljø. Vi afholder derfor løbende kurser, således at alt personale er bevidst om børns forskellige kommunikationsstile, hvordan børns sproglige udvikling bedst understøttes, og hvilke roller man selv kan indtage for at motivere til mere samspil og kommunikation.

En lille pige, Liva, på halvandet år sidder ved frokostbordet og kigger ud ad vinduet. Den voksne kigger ud og ser, hvad pigen er optaget af. *"Har du fået øje på den lille fugl?"*, spørger den voksne. Liva bekræfter med øjenkontakt ved at kigge skiftevis på fuglen og den voksne.

Den voksne involverer de andre børn ved bordet og spørger, om de også kan se fuglen. De kigger og bekræfter med små lyde, fagter og mimik. Fuglen hopper rundt på græsset. Børnene følger med, og den voksne kommenterer og sætter ord på, hvad fuglen gør. Fuglen begynder at hoppe op på sandkassekanten og ned igen. Det begejstrer børnene, og de kigger skiftevis på hinanden og fuglen, mens de griner og peger. Indimellem henvender de sig til den voksne for at få bekræftet, om hun også ser det.

Vi er opmærksomme på, at sprog er mange ting. Der er nonverbalt sprog kropssprog gestik og mimik, talesprog, skriftsprog, tegnsprog, og billedsprog. Igennem disse sprog kan børnene udtrykke deres tanker og følelser og blive i stand til at forstå andres. Børnene udvikler og fastholder deres identitet og selvfølelse ved at udtrykke sig. Sprog har en indholdsside og en udtryksside. Be-grebsdannelse handler om, at børnene tilegner sig sproget som et system af tegn. Men tilegnelsen foregår gennem brug af sproget i konkrete situationer og i kommunikation med andre.

Undersøgelser viser, at børn, hvis forældre bruger babytegn, bl.a. lærer hurtigere at tale, får større ordforråd, større selvværd og færre frustrationer, derfor har vi i Sct. Georgs Gårdens Vuggestue valgt at starte med at bruge baby tegn som kommunikationsmiddel med de yngste børn. Vi har valgt nogle få relevante tegn til at starte med.

Krop, sanser og bevægelse

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi ved, at hvert tredje barn, der starter i folkeskolen, har en underudviklet motorik og sanseintegration (rapport fra Statens Institut for Folkesundhed).

Vi ser flere børn med motoriske udfordringer, en understimuleret muskel-ledsans og balancesans - sagt med andre ord: Børn, der er usikre på deres egen krop, ikke er motiveret til bevægelse og ikke kan lide fysiske lege. Derfor har vi fokus på kontinuerligt at fastholde en stærk bevægelseskultur i Sct. Georgs Gårdens Vuggestue.

Vi har Friluftsrådets "Grønne Spirer"-certificering. Det betyder, at vi er meget ude, da vi ved, at naturen er den bedste ramme for at stimulere og motivere kroppen til bevægelse samtidig med, at sanserne bliver aktiveret.

Skoven og uderummets lys, dufte, lyde, og mange farver stimulerer barnet hele tiden. Den taktile sans stimuleres, når vi rører ved små dyr, våde blade, ru træstammer etc. Vi får hovedet ud af lod, når vi bukker os ned og ser på en myre på tæt hold, kigger efter fugle, drejer os rundt efter en lyd, ruller ned af bakkerne og leger vilde kampe med bunker af blade. Kort sagt aktiveres vores hjerner, og vores kroppe motiveres til bevægelse.

Vi leger så benene vokser, er vores motto. Det betyder, at vi tror på, at børn og voksne skal være aktive sammen for at skabe det bedste læringsmiljø. Muskel-ledsansen påvirkes af massage, berøring, samt igennem aktiviteter, der styrker musklerne, fx skubbe, trække og løfte så barnet bedre kan mærke sig selv. Lege og aktiviteter planlægges og tager ofte afsæt i, at barnet lærer gennem kroppen og ved at være i naturen.

En tidlig morgen eller sen eftermiddag finder du tit en voksen og en lille gruppe af børn, der gynger, skubber hinanden i gyngen, trækker og stabler de store bobbles og øver sig i at slå kolbøtter.

Der er generel tillid til, at børnene kender deres kropsevner og egne grænser. Et eksempel er, at flere børn udenfor stiller sig op på bord/bænkesættet og hopper ned. Der er risiko for at falde ned, men børnene får lov, hvis de selv synes, de kan.

Natur, udeliv og science

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Sct. Georgs Gården har Friluftsrådets "Grønne Spirer"-certificering. Det har vi, fordi vi mener, at det er værdifuldt at give børnene mulighed for at opleve glæden ved at være i naturen.

Det indebærer blandt andet, at børnene får mulighed for at opleve naturens dyre- og planteliv. Naturen og skoven er et læringsrum, som giver mulighed for et aktivt samvær børn og voksne.

Vi har indrettet legepladserne med høje træer, frodige planter, blomster, pilehytter og stier inde mellem buskene. Omgivelserne giver børnene mulighed for at gemme sig, gå på løvejagt med eller uden de voksne. Vi har køkkenhave med urter og bær og shelter. Børnene smager og spiser, også selvom jordbærene er hvide og timianen er super stærk. Den ene af legepladserne har direkte udgang til skoven, og hver dag er der mange grupper ude at udforske og lege i skoven.

Vi har også fokus på at flytte indendørs aktiviteter ud og gøre brug af naturens rammer, fx flytter eventyrfigurerne med ud i naturen, og vi leger bukkebruse på broen i skoven og laver troldejagt mellem træerne. Om sommeren læses der bøger i græsset, og om vinteren bliver der fx læst eller sunget i hulen ude i skoven.

Et andet eksempel er julesamlingen, hvor børnene opdager, at Nissen Julle er væk. Han ligger ikke i sin seng, som han plejer. I stedet ligger der et brev om, at han er gået ud i skoven for at lede efter en mus. Så går børn og voksne straks i skoven (i små grupper) og leder efter Nissen Julle. Ham finder de i hulen, hvor man sætter sig i mosset og synger julesange med Julle.

Vi samler ting fra skoven og tager dem med hjem til vuggestuen. Fx finder vi pinde, som vi maler til grønne krokodiller, eller har bænkebidere og snegle med hjem i små terrarier. Om foråret fisker vi haletudser, om efteråret samler vi kastanjer, og hele året er det sjovt at samle sten for at kaste dem i søen.

At kaste sten eller pinde i vandet er science i vuggestue højde. At erfare, at stenene laver ringe og synker til bunds, at lette grene flyder ovenpå, og at stifte bekendtskab med at vand altid løber ned, siver ned i jorden eller danner små søer, man kan pjaske i, er alt sammen science. Vand er et fantastisk fænomen, som er magisk at have mellem hænderne, få på tæerne eller blive oversprøjtet med. På legepladserne har vi sat nedløbsrør op på forskellige vægge, hvor børnene kan fordybe sig i at hælde vand i og se det løbe ned gennem røret for til sidst at se det løbe ud igen.

Kultur, æstetik og fællesskab

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Sct. Georgs Gårdens Vuggestue tænker vi kultur, æstetik og fællesskab ind i læringsmiljøerne, vi møder i hverdagens rutiner, planlagte aktiviteter, udflugter, spontane lege og indretning.

I indretningen og som en del af de almindelige legemuligheder er alt fra bøger, musik, maling, rasle æg etc. til rådighed for børnene. I vores projektperioder i årshjulet planlægges aktiviteter og forløb, hvor variationer og forskellige indtryk/udtryk præsenteres for børnene.

Det kan være alt fra at male på pinde, male med vandakvarel, komme i biografen, deltage i arrangementer på biblioteket til, at vi leger med lyd-klemmer og laver musik sammen til samling, eller den voksne har klippet en film sammen fra hverdagen, hvor børnene kan se sig selv.

At synge og kende danske børnesange er en tradition i danske daginstitutioner. Vi synger meget med børnene og altid på en måde, hvor børnene inddrages i fællesskabet og er medskabere af processen. Sange med fagter giver mulighed for at inddrage børn uden verbalsprog, for fagte det kan de.

Til jul og andre højtider skaber vi stemninger, der knytter sig til traditionerne og børnene giver deres eget spin på dem. Vi pynter op og spiser, etc. for at markere de værdier, der knytter sig til jul, påske og Sankt Hans.

Evalueringsskulturr

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskulturr i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Hvordan skaber vi en evalueringsskulturr, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Evaluering er systematisk analyse af data der er bundet op på formål og mål, kvantitativt såvel som kvalitativt. I enhver evalueringssmodel er indlejret en særlig måde at forstå og anskue verden på – at skabe mening.

I Sct. Georgs Gården har vi en evalueringsskulturr, hvor vi kontinuerligt reflekterer over og evaluerer på, hvorfor vi gør, som vi gør. Hvilke opmærksomhedspunkter kommer der ud af fx et projekt med at sove ude i skoven? Eller hvilke tegn ser vi hos børnene, når vi fx laver en ændring i organisationen?

I vores lange projektperioder arbejder vi systematisk med at målsætte og evaluere i forhold til læreplanstemaerne og de tolv pædagogiske mål.

I årets indsats, fokuserede udviklingsområder som fx ’selvregulering’.

Som en del af vores evalueringsskulturr arbejder vi meget med tegn (tegn er konkretiseringer af mål). I læringsmiljøerne ser vi efter tegn hos børn og voksne, der indikerer om målene er nået. Afhængigt af mål og indsats anvender vi foto, video og/eller observationer som dataindsamling til analyse og evaluering af tegn og mål.

Når vi står med nye erfaringer på baggrund af indsamlet og analyseret data, skal evalueringen munde ud i ny viden, nye handlinger og endeligt udmønte sig i forankret praksis. At forankre noget nyt i praksis, er den svære del. Her tilrettelægger vi gerne en ”øve bane” med opfølgning og feedback.

Vi evaluerer, sparer og reflekter sammen i vores faglige tid om morgen, på vores ugentlige team-møder og P-møder. Vi bruger praksisfortællinger, cases og daglig observationer og vi arbejder med Rudersdals forskellige værktøjer som skema til handling, sprog i samspil, etc.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Evalueringen af læreplanen vil både ske løbende, når der er ny implementeret kulturr og praksis og

mindst hvert andet år, når vi stopper op og analyserer på tværs af data, som er genereret løbende gennem den systematiske evaluering, og dokumentation fra projekter, indsatser etc.

I forbindelse med evalueringen vil vi kigge på, hvad essensen på tværs af data viser os, hvilke nye implementerede praksisser vi har fået skabt, og hvilken vej udviklingen peger i fremtiden.